

Zde se bude nacházet Vámi vytvořená titulní strana.

Důsledkem vyhlášení první světové války 28. července 1914 byly odsunuty národnostní otázky v Rakousko-Uhersku do pozadí. Odsunutí národnostní otázky vedlo některé české politiky k upřednostnění požadavku samostatnosti před federálním uspořádáním monarchie. Po počátečních represích zůstávali čeští politici doma pasivní a snažili se nevytvářet záminky k postupům proti nim.

Naproti tomu český exil v čele s bývalým říšským poslancem Tomášem Garriguem Masarykem, francouzským generálem Milanem Rastislavem Štefáníkem a diplomatem Edvardem Benešem prosazoval během války u mocností Dohody vznik samostatného státu Čechů a Slováků (Masarykovo a Štefáníkovy prohlášení, že Češi jsou Slováci a Slováci Češi, jsme jedno) a územní spojení bývalých Zemí koruny české a Horních Uher. Tomu také napomáhaly různé krajanské sbírky (převážně v USA) a československé legie.

Domácí politici se objevili na scéně až při Tříkrálové deklaraci na počátku ledna 1918. Tento dokument reagoval na zdánlivě bezvýznamné jednání o separátním míru s Ruskem, na které nebyli pozváni zástupci národů Rakousko-Uherska. Deklarace obsahovala požadavek samostatnosti a nebylo v něm ani slovo o Rakousko-Uhersku. Tím byl zahájen společný postup osamostatnění doma i v zahraničí.

8. LEDNA 1918 bylo vyhlášeno 14 bodů prezidenta USA Woodrowa Wilsona. Jejich význam pro budoucí československý stát je nesporný, ale toto prohlášení ještě negarantovalo vznik samostatného státu, pouze požadovalo autonomii pro rakousko-uherské národy. Je třeba upozornit na to, že garance samostatnosti přišla až s odpovědí prezidenta Wilsona na nabídku rakouského císaře a uherského krále Karla I. ze dne 16. října 1918.

Masaryk dosáhl v průběhu roku 1918 příslibu uznání nezávislosti od hlavních západních mocností Dohody. V Paříži ustanovil prozatímní československou vládu. Mezitím se politické strany na domácím českém území dohodly na vytvoření Národního výboru československého, který měl připravovat převzetí moci.

7. ŘÍJNA, kdy se Karel I. ještě na poslední chvíli snažil zachránit svoji monarchii, předal přes švédskou diplomacii nabídku adresovanou prezidentu Wilsonovi. Jeho nabídka byla ze strany USA za dva dny odmítnuta. Nabídka zahrnovala autonomii pro Čechy, ale pouze pro ně, pro Slováky nikoliv, citát: "...Tato nová úprava, která se nijak nedotýká celistvosti zemí svaté koruny uherské ...". Neřešila řadu problémů: Polsko, národy v Uhersku (Uhersko bylo z federalizace úplně vyloučeno a mělo si zachovat centralizovanou monarchii), chybělo také řešení Jihoslovanské otázky atd. Odmítnutím Karlova manifestu jeho hlavními protivníky, tedy Spojenými státy, Francií a Spojeným královstvím, došlo k rozpadu monarchie a v této souvislosti ke vzniku Československa. I státy do jisté míry sympatizující s Habsburky a jejich státem, jmenovitě Švédsko, Norsko, Nizozemí a Švýcarsko, upozorňovaly na "šílené" načasování manifestu, který podle nich měl být zaslán minimálně o rok dříve, tedy již někdy během podzimu 1917.

17. ŘÍJNA bylo T. G. Masarykem zasláno prezidentu Wilsonovi "Prohlášení nezávislosti československého národa", aby se mohl připravit na odpověď Habsburkům. Tento text byl později označen jako Washingtonská deklarace. Masaryk o plánech Karla I. Habsburského na federalizaci věděl, a proto text prohlášení připravil se svými spolupracovníky; z části na něm pracoval přímo sám.

18. ŘÍJNA Wilson odepsal Masarykovi, že deklaraci četl, dojala ho a již dává odpověď Rakousku, se kterou bude Masaryk spokojen. Washingtonská deklarace Čechoslováků byla ještě téhož dne vyhlášena v Paříži. Důležitější ale je, že 18. října obdržel také švédský velvyslanec působící ve Washingtonu Wilsonovu odpověď pro Rakousko-Uhersko (Švédsko bylo pověřeno zastupováním zájmů Rakouska-Uherska vůči USA). Na počátku Wilsonovy odpovědi, kterou velvyslanci Švédska předal Robert Lansing, nenechal prezident USA rakouské vládní kruhy na pochybách o tom, že pouhá autonomie rakousko-uherských národů (požadavek, který Wilson zapsal ještě 8. ledna 1918 do svých čtrnácti bodů) nemůže už sloužit jako podklad pro mír. Citát: "Mezi Čechoslováky a říší německou i rakousko-uherskou je stav válečný a

Národní rada je de facto válčící strana ... a ony, ne on¹, mají býti soudci nad tím, které akce na straně vlády rakousko-uherské uspokojí aspirace a mínění národů o jejich právech a o určení jejich jakožto členů rodiny národů..."

20. ŘÍJNA ve 3 hodiny odpoledne je americkým velvyslanectvím v Paříži úředně Benešovi sdělena odpověď prezidenta Wilsona rakousko-uherské vládě, tedy, že mír bude jen za podmínky uznání samostatnosti Čechoslováků a Jihoslovanů. Toho dne přestalo Rakousko-Uhersko mezinárodně, právně a diplomaticky pro Spojence existovat, i když fakticky se tento stát ještě několik dní udržoval na životě, než kapituloval také vojensky.

22. ŘÍJNA se sešel císař Karel I. s místopředsedou Národního výboru Československého Václavem Klofáčem a žádal ho, aby by se následující události obešly bez krveprolití. Také velení pražské vojenské posádky souhlasilo, že nebude klást událostem žádný odpor a úloha vojska se omezí pouze na udržení pořádku. 25. října jednali Maďaři s Milanem Hodžou a dalšími slovenskými politiky, nabídli vytvoření zvláštního slovenského ministerstva.

28. ŘÍJNA 1918 zahájila v Ženevě delegace Národního výboru vedená Karlem Kramářem jednání s představitelem protirakouského zahraničního odboje Edvardem Benešem o vytvoření a podobě samostatného československého státu. Mimo jiné dospěli k dohodě, že nový stát bude republikou (byla uvažována i monarchie), prezidentem se stane Masaryk, Kramář bude předsedou vlády. Téhož dne kolem 9. hodiny ranní se vydali Antonín Švehla a František Soukup jménem Národního výboru převzít Obilní ústav v Praze, aby zabránili odvozu obilí na frontu, a nechali zaměstnance ústavu přísahat věrnost nově vznikajícímu státu. Poté se rozšířila zpráva o uznání podmínek míru Rakousko-Uherskem.

---

¹ Karel I.

Podmínky obsahovaly i uznání autonomie národů Rakousko-Uherska, které si lid vyložil jako uznání nezávislosti. Tato zpráva se stala impulsem k živelným demonstracím, při nichž lid jásal v ulicích a ničil symboly Rakousko-Uherska.

Večer 28. října vydal Národní výbor první zákon, zákon o zřízení samostatného státu československého, a poté bylo ještě zveřejněno svolání Národního výboru "Lide československý. Tvůj odvěký sen se stal skutkem ...". Pod oběma dokumenty byli podepsáni Antonín Švehla, Alois Rašín, Jiří Stříbrný, Vavro Šrobár a František Soukup – později zvaní "Muži 28. října". Tentýž den byli do Národního výboru přibráni 4 zástupci, zástupci Němců a Maďarů nebyli přizváni.

Obrázek 1 - muži 28. října

29. ŘÍJNA jednal Národní výbor s českým místodržitelem Maxem Coudenhovem o převzetí moci. Výsledkem byl kompromis, když se Národní výbor přihlásil k prozatímnímu zřízení veřejné správy. Navečer se pražské vojenské velitelství pokusilo vyprovokovat s Národním výborem střetnutí. Téhož dne se němečtí poslanci usnesli vydělit ze severního pohraničí Čech provincii Německé Čechy (Deutschböhmen) a začlenit ji jako autonomní jednotku do příštího Německého Rakouska. Ve dnech 29. - 30. října se konstituovala československá státní moc v Brně, Plzni, Ostravě, Olomouci, Hradci Králové, Pardubicích a na dalších místech.

30. ŘÍJEN byl závěrečným dnem pražského převratu. Rakouské vojenské velitelství kapitulovalo před Národním výborem, protože maďarští a rumunští vojáci odmítli bojovat. Téhož dne se v Turčianském Svätém Martinu sjelo 200 politických vůdců Slovenska, přijali Martinskou deklaraci, na jejímž základě se Slovensko připojilo k českým zemím, a ustanovili dvacetičlennou Slovenskou národní radu jako výkonný orgán v čele s předsedou Slovenské národní strany Matúšem Dulou. V Ženevě vyvrcholila jednání představitelů Národního výboru. Sudetoněmecký poslanec R. Lodgmann von Auen jednal s Národním výborem, který chtěl získat německé politiky na vytvoření československého státu. Lodgmann však tuto spolupráci odmítl. Němečtí poslanci ze severovýchodu Čech, severu Moravy a Slezska v čele s R. Freisslerem vyhlásili zřízení provincie Sudetsko (Sudetenland) a její připojení k Rakousku.

3. LISTOPADU zástupci německého obyvatelstva na jižní Moravě proklamovali ustanovení provincie Deutschsüdmähren a zástupci Němců v jižních Čechách vznik provincie Böhmerwaldgau, které měly být připojeny k Německému Rakousku.

Poznámka k vzorovému řešení: v následujícím odstavci nebyla z evidentních důvodů opravena typografie, tedy úkol č. 13 části Word.

4. LISTOPADU 1918 byla ustanovena prozatímní slovenská vláda, která úřadovala ve Skalici. Na Slovensko zároveň vstoupil první oddíl

československého vojska. 13. Listopadu vyhlásil Národní výbor Prozatímní ústavu, která přenášela moc na Národní shromáždění. Následujícího dne se konala první schůze Národního shromáždění, na níž byl Československý stát prohlášen republikou a T.G. Masaryk byl zvolen prezidentem. Národní shromáždění dále vydalo zákon o zrušení šlechtických titulů a řádů a zákon o 8mi-hodinové pracovní době. Poměrně rychle byl také přijat zákon č.20 / 1918Sb. , který měl mj za úkol zabránit chaosu po rozpadu Rakousko – Uherska a udržet československý průmysl v činnosti (Československo zdědilo cca 70% rakousko-uherského průmyslu)

9. LISTOPADU 1918 Americká národní rada uherských Rusínů v Scrantonu, PA souhlasila s plánem připojit Podkarpatskou Rus k Československu.

V listopadu došlo rovněž k prvním střetům v [maďarsko-československé válce](#) a 15. listopadu vydala maďarská vláda prohlášení proti postupu českých jednotek na Slovensko a sama sem vyslala vojenské oddíly. 29. listopadu obsadila rodící se československá armáda Most a zahájila tak vojenskou likvidaci sudetoněmeckých provincií. Do konce roku převzala armáda správu těchto území.

Rok 1918

8. ledna	2
7. října	3
17. října.....	3
18. října.....	3
20. října.....	4
22. října.....	4
28. října.....	4
29. října.....	6
30. říjen	6
3. listopadu	6
4. listopadu	6
9. listopadu	7

Převzato a upraveno z (1)

1. Vznik Československa. *Wikipedie, otevřená encyklopedie*. [Online] [Citace: 5. 11 2017.] https://cs.wikipedia.org/wiki/Vznik_Československa.